

В І Д Г У К

офіційного опонента доктора медичних наук, професора **Подрігала Леоніда**

Володимировича на дисертаційну роботу **Хом'яченко Олесі**

Олександрівни «Конверсія фізичної підготовки з урахуванням функціональних можливостей спортсменів у спортивних танцях»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт

Актуальність теми дисертації. На цей час спортивні танці характеризуються кількісним та якісним зростанням напруги змагальної боротьби. Це обумовлене, як збільшенням кількості престижних змагань у цьому виді спорту, так і якісним збільшенням вимог до рівня спеціальної фізичної підготовки і підготовленості спортсменів. Ключовим напрямком вирішення цього комплексного науково-практичного завдання є функціональне забезпечення спеціальної працездатності танцюристів, що дозволяє демонструвати рівень артистичної майстерності в умовах високого психоемоційного напруження і розвитку втоми.

Дисертаційне дослідження, що рецензується, повинно бути визнано актуальним, оскільки воно присвячене обґрунтуванню науково-методичного підходу до конверсії фізичної підготовки з урахуванням структури функціонального забезпечення спеціальної працездатності спортсменів-танцюристів.

Актуальність роботи також доводиться тим, що вона виконана відповідно до Плану Науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016-2020 рр., згідно з темою кафедри хореографії і танцювальних видів спорту 2.22 «Удосконалення тренувального процесу кваліфікованих спортсменів в спортивних танцях на сучасному етапі розвитку виду спорту» (номер державної реєстрації 0116U001611) та Плану Науково-дослідної роботи Національного

університету фізичного виховання і спорту України на 2021-2025 рр., згідно з темою кафедри хореографії і танцювальних видів спорту 2.11 «Управління тренувальними і змагальними навантаженнями кваліфікованих спортсменів у спортивних танцях» (номер державної реєстрації 0121U108969).

Достовірність і наукова новизна отриманих результатів. Вірогідність отриманих результатів і висновків забезпечена їх всебічним обґрунтуванням, відповідністю методів дослідження меті та завданням дослідження; достатньою тривалістю дослідження, якісним і кількісним аналізом його результатів; використанням репрезентативного обсягу вибірки та доцільним і коректним застосуванням методів математичної статистики під час обробки і аналізу отриманих у дослідженні даних.

Дисертація має суттєву наукову новизну. В ній вперше обґрунтовані нові можливості підвищення спеціалізованої спрямованості фізичної підготовки спортсменів-танцюристів, шляхом реалізації конверсії підготовки в підготовчому періоді річного циклу; розроблені й систематизовані засоби фізичної підготовки танцюристів з урахуванням конверсії підготовки в підготовчому періоді річного циклу; розроблена та інтегрована в систему річного циклу програма конверсії фізичної підготовки спортсменів; обґрунтовані теоретичні та науково-практичні засади формування і реалізації допоміжної фізичної підготовки, спрямованої на конверсію фізичної підготовки танцюристів; обґрунтовано алгоритм дій, спрямований на реалізацію конверсії фізичної підготовки для спортсменів, які спеціалізуються в видах спорту, що поєднують спорт і мистецтво (для спортсменів-танцюристів, які спеціалізуються у стандартній європейській програмі спортивних танців). В роботі підтверджено дані про високу фізіологічну напруженість змагального навантаження спортсменів-танцюристів; про конверсію – тренувальний процес, спрямований на «перенесення» досягнутого рухового й енергетичного потенціалу у процесі переходу від переважного використання засобів загальної фізичної підготовки до спеціалізованих танцювальних вправ; про формування змісту

та процедури моделювання процесу дії; підтверджено дані про структуру функціонального забезпечення спеціальної працездатності спортсменів у спортивних танцях. Отримані результати доповнюють теоретичні положення про закономірності формування адаптаційних ефектів засобів загальної, допоміжної та спеціальної фізичної підготовки, спрямованих на розвиток високоспецифічних компонентів функціональних можливостей спортсменів.

Якість використаних для дослідження методів, репрезентативність отриманих результатів. Схема виконання роботи передбачає можливість отримання повної й об'єктивної інформації при послідовному виконанні намічених завдань, причому відомості, отримані на попередніх етапах, стали основою планування наступних етапів дослідження. У роботі використані такі методи, як теоретичні методи дослідження (аналіз, синтез, узагальнення), аналіз і узагальнення спеціальної літератури, моніторинг симуляції змагальної діяльності в стандартній європейській програмі в півфіналі та фіналі, фізіологічні та біохімічні методики дослідження функціонального стану спортсменів, педагогічний експеримент, методи математичної статистики.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації та доцільність продовження і розвитку відповідних досліджень. Отримані результати мають суттєву практичну значущість та полягають у розробці методичного підходу до вдосконалення фізичної підготовки спортсменів в спортивних танцях з урахуванням специфічних вимог демонстрації артистичної та хореографічної майстерності спортсменів-танцюристів. З метою підвищення спеціальної підготовленості спортсменів-танцюристів розроблено і впроваджено засоби допоміжної фізичної підготовки, спрямованої на реалізацію конверсії фізичної підготовки спортсменів-танцюристів, приведення її у відповідність до специфічних вимог рухової активності під час змагальної діяльності в стандартній програмі в спортивних танцях. Ключовим чинником впровадження є теоретичне обґрунтування моделі конверсії у видах спорту,

які поєднують в спорт і мистецтво, і програми фізичної підготовки, спрямованої на формування структури функціонального забезпечення спеціальної працездатності спортсменів-танцюристів.

Матеріали роботи впроваджені у навчальний процес на кафедрі хореографії і танцювальних видів спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України, у тренувальний процес клубу спортивного танцю Національного університету фізичного виховання і спорту України «Супаданс», у тренувальний процес Всеукраїнської ради спортивних танців, у тренувальний процес збірної команди Києва зі спортивних танців, що стверджено відповідними актами впровадження.

Оцінка наукової та літературної якості складу матеріалу і стилю дисертації. Дисертація написана літературною українською мовою, автор добре володіє матеріалом та вільно його викладає. Характер та стиль оформлення дисертації повністю відповідають загальним вимогам.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації. Структура викладення дисертаційного матеріалу є традиційною, такою, що є прийнятною для наукових робіт подібного плану. Матеріали дисертації викладені на 202 сторінках тексту комп'ютерного набору державною мовою. Вона складається з анотації, переліку умовних позначень, скорочень, вступу, п'яти розділів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел та 6 додатків. Робота ілюстрована 7 таблицями й 7 рисунками. Усього використано 154 джерела наукової та спеціалізованої літератури, з них 106 – іноземних.

У вступі дисертантка обґрунтовує актуальність теми дослідження, показує її зв'язок із державними науковими програмами, формулює мету та завдання роботи, визначає об'єкт та предмет, розкриває наукову новизну та практичну значущість отриманих результатів, наводить відомості щодо апробації результатів та публікацій, структури роботи.

У аналітичному огляді літератури дисертант проводить комплексний аналіз наявних літературних джерел, присвячених шляхам вдосконалення

фізичної підготовленості спортсменів-танцюристів з урахуванням виду обраної спеціалізації. Автор послідовно розглядає особливості загальної характеристики підготовленості спортсменів-танцюристів, дає характеристику рухової активності спортсменів-танцюристів з урахуванням зовнішніх і внутрішніх параметрів навантажень, аналізує проблеми формування конверсії потенціалу спеціальної працездатності спортсменів-танцюристів в системі спеціальної фізичної підготовки та виділяє методичні засади формування конверсії фізичної підготовки з урахуванням специфіки демонстрації майстерності спортсменів у танцювальному спорті. Проведений аналітичний огляд дозволив авторові зробити висновок про актуальність і своєчасність обраного напрямку досліджень, їх важливість для розвитку спортивних танців в Україні.

Другий розділ містить відомості щодо програми, матеріалів та методів, використаних під час роботи. Досягнення мети та виконання задач дослідження здійснено за допомогою спеціально розробленої програми, згідно з якою дослідження проведено у чотири етапи. Експериментальну частину дослідження було проведено за участю членів збірної команди України зі спортивних танців; на базі клубу спортивного танцю Національного університету фізичного виховання і спорту України «Супаданс». В експериментальній частині взяли участь двадцять чотири пари спортсменів-танцюристів, які були розділені на 12 пар основної групи і 12 пар контрольної групи, рівень спортивної майстерності учасників - майстри спорту і майстри спорту міжнародного класу. В роботі було дотримані міжнародні біоетичні вимоги.

Використані у роботі методи цілком відповідають поставленим завданням, є загальновизнаними та репрезентативними. Методики, застосовані для статистичної обробки, є адекватними та дозволяють отримати вірогідні результати.

Третій розділ присвячено особливостям системного підходу до формування конверсії фізичної підготовки. У ньому авторка визначає

теоретико-методичні основи конверсії фізичної підготовленості спортсменів-танцюристів, які формують зміст і алгоритм реалізації конверсії в системі підготовки спортсменів-танцюристів. Сформульовані мета конверсії, її предмет та засоби, необхідні операції та кінцевий результат. Проведене теоретико-методологічне обґрунтування дозволило сформувати систему вдосконалення фізичної підготовленості на основі розробки та імплементації програми допоміжної фізичної підготовки – конверсії, в структурі річного циклу підготовки.

Саме ця програма конверсії фізичної підготовки спортсменів-танцюристів і представлена у четвертому розділі дисертації. Авторка докладно представляє та аналізує зміст та алгоритм програми, оцінює її ефективність. За допомогою використаної батареї фізіологічних та біохімічних методик доведено збільшення ефективності виконання стандартної програми змагань внаслідок зменшення напруги функціонального забезпечення спеціальної працездатності. Ефективність виконання змагальної програми за даними експертної оцінки за правилами змагань збільшилась на 18%.

Проведений аналіз та узагальнення результатів доводять, що виконання поставлених завдань дозволило автору досягти мети дисертаційної роботи, ще раз стверджують наукову новизну та практичну значущість дисертації.

Висновки, зроблені у роботі, є логічними, відбивають реалізацію поставлених завдань, містять найбільш важливі наукові і практичні результати, одержані в дисертації, та необхідний цифровий матеріал.

Автор має достатню кількість публікацій, що відбивають одержані результати - 14 наукових публікацій, з яких 6 статей у наукових виданнях з переліку фахових видань України, 1 стаття у періодичному науковому виданні Чорногорії, що індексується в базі Scopus, 6 публікацій апробаційного характеру, 1 публікація, що додатково відображає наукові результати дисертації.

Результати дисертації апробовано на 6 наукових та науково-практичних конференціях, в тому числі і з міжнародною участю, вони доповідалися та обговорювалися на науково-методичних конференціях кафедри хореографії і танцювальних видів спорту тренерського факультету Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Оцінюючи в цілому позитивно дисертацію Хом'яченко Олесі Олександрівни, необхідно у порядку дискусії зупинитися **на зауваженнях та запитаннях**, що виникли під час ознайомлення із роботою, а саме:

1. Автором у роботі широко використовується термін «конверсія», але його визначення не наводиться. Вважаю доцільним, уточнити це поняття, оскільки цей термін відноситься до широко застосованих у науці та практиці.
2. На сьогодні аналіз джерел літератури передбачає роботу з наукометричними базами. Які саме бази та бібліотеки були використані для аналітичного огляду літератури? За якими ключовими словами здійснювався пошук?
3. Хто був автором анкети, застосованої у дослідженні? Який тип анкети (відкрита, закрита, анкета-меню тощо) було використано та як здійснювалася перевірка її валідності?
4. У якості методу дослідження автор вказує моніторинг змагальної діяльності. Але ж відповідно до визначення поняття «моніторинг» він передбачає окрім тривалого спостереження, аналіз набутої інформації та прогноз розвитку ситуації. Як ці фази були реалізовані у дослідженні?
5. У розділі 3.1 при теоретичному обґрунтуванні конверсії фізичної підготовки спортсменів-танцюристів автор вказує основні принципи, на яких вона будується. Але серед них відсутній принцип зворотнього зв'язку. Необхідно уточнити, чи був цей принцип врахований при дослідженнях?

6. У якості зауваження треба вказати, що у дисертації існують повтори, у розділі 4 повторюється інформація розділу 2 щодо організації досліджень.
7. У розділі 4.1 при наведенні даних анкетування не приводиться кількість респондентів та помилки відносних величин. Це не дозволяє оцінити вірогідність відмінностей показників.
8. У розділі 4.3 автор наводить відомості щодо структури та тривалості тренування. Не зовсім зрозуміло, яка саме тривалість тренування була застосована та яка тривалість основних структурних частин, зокрема, вступної та заключної.
9. На с.143 автор повідомляє, що доведено зростання ефективності змагальної діяльності на 18%. Виникає питання, чи є це зростання суттєвим і як це доведено?

Однак слід зазначити, що ці зауваження та питання не знижують актуальності, новизни та практичної значущості дисертаційної роботи та не впливають на її загальну високу позитивну оцінку.

ВИСНОВОК

Дисертація Хом'яченко Олесі Олександрівни «Конверсія фізичної підготовки з урахуванням функціональних можливостей спортсменів у спортивних танцях», що представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності: 017 – Фізична культура і спорт, є самостійною, закінченою науково-дослідною роботою, що виконана на актуальну тему, має вагоме теоретичне та практичне значення. За актуальністю порушеної проблеми, новизною отриманих результатів та практичним значенням дисертаційна робота Хом'яченко О.О. відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого

постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з Наказом МОН України № 759 від 31.05.2019 р.), а її автор Хом'яченко О.О. заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент,
професор кафедри медико-
біологічних основ спорту та фізичної
культури Харківської державної
академії фізичної культури, доктор
медичних наук, професор

Л.В.Подрігало

Проректор з науково-педагогічної роботи
Харківської державної академії
фізичної культури, доктор наук
з фізичного виховання та спорту,
професор

О.М.Ольховий